

Kannanotto 7.12.2023

Itä-Suomen tasavertaiset kehittämismahdollisuudet turvattava

Suomen hallituksen on varmistettava Itä-Suomen yhdenvertaiset kehittämismahdollisuudet. Hallituksen on tehtävä päätökset itäisen Suomen energia- ja saavutettavuushankkeiden vauhdittamisesta uudessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa mahdollisimman nopeasti, vaativat Itä-Suomen maakunnat. Tämä on tärkein askel itäisen Suomen visiotyön toimeenpanemiseksi.

Tavoitteena tulee olla, että ensimmäinen vaihe käynnistetään nopeilla infrahankkeilla mahdollisimman pian valtion lisätalousarvion kautta. Samalla käynnistetään valmistelu muiden hankkeiden vauhdittamisesta. Tavoitteena on oltava, että kantaverkon rakentamisesta, liikenneinvestointien rahoituksesta, tuulivoiman kompensatioalueista ja siltapaketista päätetään lisätalousarviossa tai viimeistään syksyllä 2024 seuraavan vuoden talousarviota laadittaessa. Tärkeimmillä energia- ja saavutettavuushankkeilla käynnistetään Itä-Suomessa erittäin merkittävät yksityiset investoinnit, jotka nostavat merkittävästi Itä-Suomen aluetaloutta ja parantavat koko Suomen huoltovarmuutta.

Venäjä-yhteistyön loppumisen myötä Itä-Suomen ja erityisesti Suomen itärajan alueiden asema on muuttunut pitkäaikaisesti.

Itä-Suomen elinvoiman sekä kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi tulee nimetä kaikista eduskuntapuolueista koostuva parlamentaarinen ryhmä, joka turvaa pitkäjänteistä hallituskausien yli jatkuvaa Itä-Suomen kehittämistä.

Itäisen Suomen visiotyön toimeenpano edellyttää ratkaisuja energiaan ja saavutettavuuteen

Energiaratkaisut

1. Kantaverkko yhdenvertaisesti myös itäisimpään Suomeen

Itäisin Suomi on jäänyt kokonaan Fingridin kantaverkon 400 kV yhteyden ulkopuolelle. Nykyisen 110 kV verkon siirtokapasiteetti ei mahdollista suuren mittakaavan sähköntuotanto- tai kulutushankkeiden liittämistä, joita maakuntiin on suunnitteilla. Hankkeiden etenemiseen on vaikuttanut merkittävästi muun muassa puolustusvoimien linjaukset ilmavalvonnan tarpeista. Valtion tulee käynnistää valmistelu, jolla turvataan yhdenvertaisesti kantaverkon 400 kV yhteyden rakentaminen myös itäisimpään Suomeen.

Vaikutukset: Suuren mittakaavan yritysten sähköntuotanto- ja kulutushankkeiden käynnistyminen myös itäisimmässä Suomessa.

2. Tuulivoiman kompensatioalueiden perustaminen

Puolustusvoimien linjaukset ilmavalvonnan suhteen ovat käytännössä estäneet tuulivoiman rakentamisen itäisimmässä Suomessa. Samaan aikaan nämä alueet ovat kärsineet eniten hyökkäyssodan vaikutuksista, kun energiantuonti Venäjältä (mm. puu, hake) on päättynyt. Selvityshenkilö Arto Rädyn tuulivoimaselvityksen pohjalta Suomeen tulisi perustaa kompensatioalueita, joilla voitaisiin mahdollistaa tuulivoimaa ja korvata nykyiset tutkajärjestelmät uusilla. Kompensatioalueita voitaisiin ensimmäisessä vaiheessa perustaa kaksi viitostien itäpuolelle: yksi Kainuun eteläosien, Pohjois-Savon koillisosan ja Pohjois-Karjalan pohjoisosan muodostamalle alueelle, toinen Pohjois-Karjalan eteläosien, Etelä-Savon itäosien ja Etelä-Karjalan pohjoisosien muodostamalle alueelle. Alueet tulee valita ja toteuttaa siten, että niiden rakentaminen ei estä maakuntakaavojen muiden tuulivoimaloiden alueiden toteutumista.

Vaikutukset: Tuulivoimahankkeiden käynnistyminen itäisimmässä Suomessa, merkittävien (1-2 miljardin euron) yritysinvestointien käynnistyminen, kansallisen huoltovarmuuden paraneminen

Saavutettavuuden parantaminen

1. Karjalan ja Savon ratojen välityskyvyn parantaminen

Itä-Suomi on jäänyt jälkeen saavutettavuuden kehittämisessä. Rataverkko on samaan aikaan rapistunut. turvallisuuspoliittisen tilanteen muutos on lisännyt tavaraliikennettä Karjalan ja Savon radoilla, erityisesti yksiraiteiset osuudet ovat suurissa haasteissa, kun välityskyky ei riitä. Yhteydet ovat elintärkeitä huoltovarmuudelle, raakapuukuljetuksille ja metsäteollisuuden tuotekuljetuksille. Henkilöliikenteen näkökulmasta keskeistä on myös matka-aikojen lyhentäminen.

Kustannustehokkainta olisi kunnostaa nykyiset Karjalan ja Savon radat ja parantaa samalla välityskykyä esimerkiksi ohituspaikkoja lisäämällä. Peruskorjauksen lisäksi järkevintä olisi yhdistää kunnostukseen myös nopeudennostoon tähtäävät toimet.

Vaikutukset: Hanke parantaa Itä-Suomen saavutettavuutta erityisesti tavara- mutta myös henkilöliikenteessä. Tavaraliikenteen kustannustehokkuuden paraneminen, tavaraliikenteen siirtyminen raiteille, henkilöliikenteen matka-aikojen ja täsmällisyyden paraneminen.

2. Kriittisten siltojen paketti elinkeinoelämän kuljetusten ja huoltovarmuuden varmistamiseksi

Itä-Suomessa on monia kriittisiä maantie- ja rautatiesiltoja, joiden heikko kunto uhkaa elinkeinoelämän kuljetusten toimivuutta ja kansallista huoltovarmuutta. Mikäli kunnostuksia ei kiirehditä, voidaan pahimmillaan ajautua siltöjen käyttökieltoon. Tämä voi johtaa logistisesti erittäin kalliisiin toimenpiteisiin ja aiheuttaa merkittävää haittaa elinkeinoelämälle.

Vaikutukset: estetään pahimmillaan yritysten logistiikan romahtaminen, turvataan kansallinen huoltovarmuus.

3. Nopeasti toteutettavien maantiehankkeiden toteuttaminen

Itä-Suomen neuvottelukunta on linjannut Itä-Suomen liikenteen kärkihankkeet. Näiden hankkeiden toteutuksen kiirehtimisellä voitaisiin parantaa Itä-Suomen saavutettavuutta. Nopeat tärkeimpien maantiehankkeiden käynnistäminen helpottaisi Itä-Suomen vaikeaa tilannetta ja rakentamisalan ahdinkoa.

Vaikutukset: Saavutettavuuden parantaminen, Itä-Suomen taloustilanteen ja rakentamisalan ahdinon helpottaminen

4. Laajakaistayhteyksien parantaminen Itä-Suomessa

Operaattorit ovat alkaneet ajaa alas 3G verkkoa. Operaattoreiden tarkoituksena on panostaa uudempiin verkkoteknologioihin. Samalla taajuuksia vapautetaan 4G- ja 5G-verkkojen käyttöön. Itäisillä raja-alueilla verkon rakentaminen 800 MHz (4G) ja 3,5 GHz (5G) -taajuusalueilla on kuitenkin Venäjän läheisyyden vuoksi rajoitettua. Mobiililaajakaistaa koskevien taajuusalue rajoitusten lisäksi verkot eivät myöskään toteudu markkinaehtoisesti.

Nopeat ja toimintavarmat laajakaistayhteydet voidaan toteuttaa rakentamalla kattava valokuituverkko. Valokuituverkko takaa, paitsi toimivat tietoliikenneyhteydet, myös puhelinyhteydet Whatsapp-puheluiden kautta tilanteessa, jossa mobiilit yhteydet ovat itäisillä rajaseuduilla 3G verkon alasajon seurauksena olennaisesti heikentynyt.

Valokuituverkon rakentaminen edellyttää julkista tukea alueilla, joille verkot eivät rakennu markkinaehtoisesti. Itä-Suomen neuvottelukunta pitää tärkeänä laajakaistatukiohjelman jatkamista.

Vaikutukset: Kattavat ja nopeat tietoliikenneyhteydet kansalaisille ja yrityksille.

Helsingissä 7.12.2023

Pentti Mäkinen
Maakuntajohtaja, Etelä-Savo

Markus Hirvonen
Maakuntajohtaja, Pohjois-Karjala

Pentti Malinen
Maakuntajohtaja, Kainuu

Tytti Määttä
Maakuntajohtaja, Pohjois-Savo

Satu Sikanen
Maakuntajohtaja, Etelä-Karjala